

Dyrköpta gondoler rör sig stillsamt vid berömda Rialtobron, med palatsen kantande Grand Canal.

Venedig – ljusets och fällornas

Vad har Turner, Ruskin och James som gemensam nämnare? Eller Marco Polo, Casanova och Hemingway? Shakespeare, Defoe och Voltaire? Byron, Dickens och Proust? Vad annat än Venedig! Frågan är om det finns någon stad i världen som besökts, älskats och beskrivits av så många kända namn under en så lång tidsperiod. Hur ska man beskriva denna stad som författare, konstnärer och poeter så länge omsjungit? Ingenting man säger är nytt, ingen fotografisk vinkel hetsar upp. Vi försöker se staden genom några tidigare besökarens ögon.

Text och foto **Peter Hanneberg**

I sakta mak inne i Museo Correr defilerar vi förbi de många akvarellerna av William Turner. Vi har turen att ett litet urval av hans 25 000 akvareller ställs ut. Turner älskade ljuset över öarna, lagunen och kanalerna, särskilt under hösten, och återvände under första hälften av 1800-talet om och om igen med sina vattenfärger. Kampanilen och Dogepalatset, Dorsoduro och basilikorna, Rialto och gondolorna, allt badar i himmel, sol och hav på gränsen till upplösning. Det passade Venedigs själ att stråla av tidlöshet, optimism och melankoli, som Turners lätta pensel åstadkom.

William Turner höjdes till skyarna av John Ruskin, viktoriansk konstkritiker med Venedig som skötebarn, och delvis samtida med Turner. När han kom hit på sitt andra besök 1841 skrev han: "Tack gode gud att jag är här, detta är ett paradiset bland städer." Det blev många resor innan Ruskin lämnade jordelivet år 1900. Med i bagaget har jag hans klassiker "The Stones of Venice" som kom ut 1853, två år efter Turners död. Han beskriver stadens arkitektoniska detaljrikedom med professionell distans och personlig kärlek. Under den balanserade ytan var Ruskin besatt av Venedig. Jag ser en logisk förklaring

till att han älskade Turners konturlösa vattenfärger. Hans egna teckningar av den magnifika ornamenteringen på stadens palats var vetenskapligt exakta i minsta detalj. Ruskins känslomässiga förhållande till Venedig behövde ett annat uttryck. Turners akvareller lyfte fram denna känsla och atmosfär just genom frånvaron av detaljer.

Medeltida stämning

Vi börjar förstå varför, medan vi äter frukost på Bauer II Palazzos terrass vid Canal Grandes mynning och dimman ännu hänger kvar över lagunen, alltmer genomlyst av solen. Barockkyrkan Santa Maria della Salute reser sig på andra sidan kanalen, invirad i naturens eget gråfilter. Ute på mynningsuddens spets badar Dogana di Mare i det speciella pastelljuset, ett tullhus från 1400-talet där man höll koll på båttrafiken. Längre ut ser vi konturerna av flera av öarna i lagunen. Giudecca med den pampiga Redentorekyrkan skapad av Palladio, och ett av världens mest berömda hotell, Cipriani. Avlånga Lido med de legendariska hotellen Excelsior och Grand Hôtel des Bains, där solturisterna troligen just börjat

Palazzo Manin-Dolfin och Palazzo Bembo från 1500- resp. 1400-talet, vid Grand Canal i Rialto. Venedig, maskernas stad. Nedan. Gondol med turister på en av de många kanalerna.

stad

markera solstolarna för dagen längs de eleganta sandstränderna.

Vart än vi tittar ut i diset, ser vi en tredimensionell William Turnerakvarell naturelle, med former som Venedigs ljus nästan löser upp. Hjärnan tar emot signalerna och sammanställer dem till en estetisk upplevelse som ingen annan stad kan mäta sig med. John Ruskin njöt av skönheten i de exakt formade krumelurerna i en kolonnkapitel från 1000-talet, likaväl som han njöt av hur ljusets skiftningar gav Venedig ständigt nya personligheter. Vi upplever staden på liknande sätt. Medeltida och tidlös, med sin historia och sitt ljus.

Både atmosfär och rader av venetianska palats kantar vår väg då vi glider fram på Canal Grande i, nej bevara mig, inte i en gondol, men i en av Venedigs traditionella vattenbussar, en vaporetto. Gondoler och gondoljärer vill jag verkligen varna för. Smickrande för att få kunder, ljugande om priset upp till det dubbla, och saknande heder nog att pruta till den officiella tariffen. Redan den officiellt bestämda avgiften är oförsämnd, runt 700 kronor för 45 minuter. Det är en lätt sak att sätta gondolglidandet i topp på en lista över turistfällor. Ta en

vaporetto till bron vid det romantiska Rialto eller ströva dit genom gränderna. Venedig är en fantastisk upplevelse att promenera i.

Duvornas piazza

När vi stiger ut ur Museo Correr's utställning med Turners mjuka ljus på näthinnorna, träder vi ut på den väldiga Markusplatsen, ett stenlagt hav vars yta är täckt av fåglar. Inte havsfåglar, men tiotusen stadsduvor som fiskar efter mat från turisterna, som i sin tur köpt påsarna i de portabla duvmatstånden på torget. Med en påse i handen blir man ofelbart hemsökt av en flock duvor som klänger på armar och huvud och slår med vingarna och sprätter fjäderkvalster och salmonellabakterier alltmedan reskamraten fotograferar och skrattar hysteriskt. Vi sätter oss på en av uteserveringarna över en macka medan vi betraktar det jättelika spektaklet. Vi har hamnat på Florian's, favoritställe för Byron, Dickens och Proust och andra litterära kändisar på 1800-talet. Att det handlar om en turistfälla, den största efter gondolerna, får vi kvitto på när vi betalar mackan och cappucinon.

Markusbasilikan i östra änden av plazan ▶

Grand Canal på kvällen, tagen från Rialtobron.

Porta di Sant'Alipio är Markuskyrkans enda port som har kvar sin ursprungliga mosaik. Den visar kyrkan före de gotiska tillskotten på fasaden. *Ovan.*

Den enorma Markusplatsen, Piazza San Marco, från Markuskyrkans övre plan. *Höger.*

▷ är i alla fall en osannolik skapelse, ett skrytbygge av fulländad skönhet. Frontfasadens bibliska mosaiker glimmar som guld i kvällssolen, och hela komplexet kröns av fem kupoler. Lärjungen Markus kvarlevor skulle förvaras här, det var därför jättekyrkan byggdes på 1000-talet. Men den överdrivna storleken var också en maktsymbol för dogen, Venedigs kung, som använde den som privat kapell i 700 år. Den byggdes alldeles bakom Dogepalatset, och dogen kunde lätt släntra in i sin jättekyrka från sitt jättepalats för att be om syndernas förlåtelse, så fort samvetet blev för tungt.

Dogepalatset är en otrolig byggnad i rosa marmor med en gotisk arkad i markplanet runt två av sidorna. På bron Ponte della Paglia utanför slottet

trängs turisterna för att se Suckarnas bro bakom palatset, en täckt övergång som användes när fångar från fängelset fördes till förhör i palatsets tortyrrensals. När vi strosar förbi pågår en filminspelning av Casanova på piazzettan. Den beryktade förföraren satt fängslad här 1755 men lyckades fly från sin cell. Statsinkvisitorn hade nog annars kunnat hitta på litet av varje i guds namn med sina tortyrredskap.

Mellan Piazza San Marco och piazzettan står kampanilen, det nästan hundra meter höga klocktornet som skulle vägleda sjöfarare på 1100-talet. Den rasade samman 1902 då pålningen gav vika i Venedigs sank grund, men var återuppförd 1912.

Den tredje turistfällan ligger några

kvarter härifrån – Harry's Bar. För att återknyta till kändisarnas Venedig, är Harry's känd för att Ernest Hemingway satt här och drack och skrev, i nämnd ordning. På väg till hotellet slinker jag in och smuttar på ett glas champagne bara för att ha varit där en gång. Det lilla kyffet är knökfullt, helt utan Hemingwaystämning och det ovanligt lilla champagneglaset kostar 200 kronor. En gång på Harry's räcker, tack.

II Palazzo vid Grand Canal

Venedig är full av f d palats som kantar kanalerna eller uppförts ute på öarna. Staden blev för länge sedan ett eftertraktat turistmål, särskilt från 1800-talet. Många av de privata palatsen köptes upp och gjordes om till hotell, några har nämnts ovan.

De ser ofta inte så mycket ut, de är inte maharadjapalats med kupoler och tinnar, utan raka, enkla tegelbyggnader med gotiska portar och fönster, men i uppfräschat skick charmiga och atmosfärrika på insidan.

Vi har logerat oss i en riktig gammal goding, Il Palazzo at the Bauer vid mynningen av Canal Grande. Det byggdes som ett venetianskt privatpalats för familjen Barozzi på 1700-talet, och blev hotell 1880. En välbärgad skeppsbyggare, Arnaldo Bennati, köpte det på 1930-talet, varefter det stannat i familjen i tre generationer. När Bennatis sondotter Francesca Bortolotto Possati tog över 1997 renoverade hon det anrika palatset till ett mästerverk i hotellvärlden, med varje detalj uttänkt och utvald. Filmstjärnor som Catherine Deneuve och Sean Penn brukar synas här.

Ägarinnans vurm för vackra antikviter är konsekvent. Alla lampor är naturligtvis från Murano, ön i lagunen som sedan hundratals år är världsberömd för sin tillverkning av konstfullt, venetianskt glas. Tapeterna och överkanten är vävda med motiv och mönster från 1700-talet. En författare skrev en gång om Il Palazzo, att det är ”som att kliva in i en detaljrik renässansmålning”. De flesta anrika hotellbyggnaderna i Venedig ägs idag av hotellkedjor, medan Il Palazzo är privatägt och värnar om sin privata palatsatmosfär. Det öppnades i september 1999 och är en riktig pärla!

Vägg i vägg ligger Hotell Bauer, som är en modernare del av samma hotell, mer avsedd för affärsresande. Il Palazzo har också en restaurang som inte skäms för sig. De Pisis drivs av Giovanni Ciresa, en experimentglad kökschef med mycket spännande venetianskt och mediterrant på menyn. Att sitta ute på terrassen stegrar gourmetgömmen tack vare den helt superba utsikten över kanalen och kyrkorna på andra sidan, och gondolerna som glider förbi i lugnande tempo. Hotel Bauer och Il Palazzo är femstjärnigt och medlem i The Leading Hotels of the World. Internet: www.lhw.com

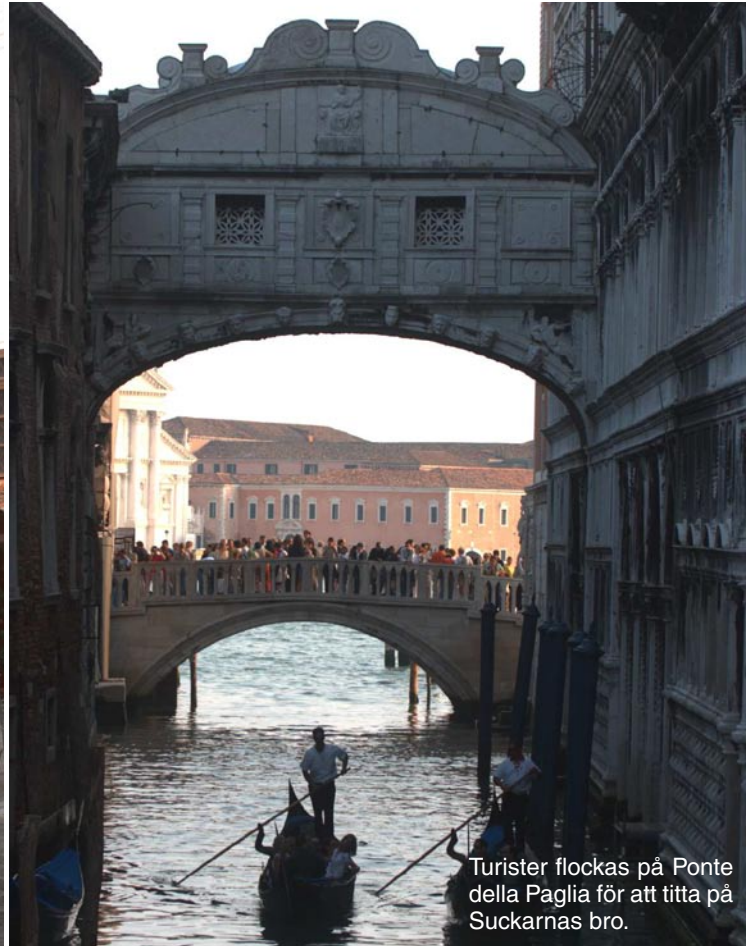

Bauer Il Palazzo vid Grand Canals mynning har gjorts om från privatpalats till palats-hotell med privat atmosfär. Den gamla 1700-talsfasaden (överst). Terrassen vid Grand Canal med utsikt mot Santa Maria della Salute (mitten). Bauers emblem vid entrén (nederst).

Helgonet Clementes ö

En annan medlem i Leading-klubben är San Clemente Palace, som representerar en annan upplevelse. Det ligger ute på ▶

Turister flockas på Ponte della Paglia för att titta på Suckarnas bro.

San Clemente är ett nybyggt resort- och palats-hotell på ön med samma namn. Ovan den gamla klostergården, th poolområdet.

► en ö dit det tar en kvart med deras skyttelbåt, och är nybyggt, men i venetiansk palatsstil med gotiska fönsterformer som pryder fasaden. Det har 200 rum jämfört med Il Palazzos 75, och byggt i pampig marmor. Utmärkta rum med sköna sängar och vy över lagunen. Ett särskilt poolområde där man inte tänker på att man är i Venedig, eftersom man inte ser staden från ön. Det här är en resort som är magnifik och avskild

om man vill koppla av, och ändå bara en kvart från Venedigs fascinerande centrum.

Ön San Clementes gamla kyrka sitter ihop med det nya palatshotellet. Ett tidigare kloster fungerade som härbärge för pilgrimer. På 1700-talet var ön militärdepå och på 1800-talet sinnessjukhus. När man satt sig för en helkväll i gourmetrestaurangen Ca' dei Frati över den prisbelönta kökschefens femrätters

degustationsmeny, är känslan av därhus som bortblåst. Och man får tid att tänka på dagens upplevelser i denna oslagbara stad, byggd på vatten.

Henry James, essäisten som lovordade den delvis samtida Ruskin för hans omsorg om staden, skrev att "enda sättet att bry sig om Venedig så som den förtjänar, är att låta den beröra dig ofta – genom att driva omkring, dröja kvar, och återvända." □